

7. Tilastotoimisto

Tilastotoimiston toimintakertomus v:lta 1947 oli seuraavan sisältöinen:

Palkkajärjestelyt. Kaupunginvaltuuston kokouksessa helmikuun 24 p:nä hyväksyttiin elinkustannusten kohoamisen vuoksi välttämättömäksi käynyt kaupungin viranhaltijain yleinen palkankorotus, jolloin mm. eräät virat siirrettiin toisiin palkkaluokkiin. Tilastotoimistossa siirrettiin apulaisaktuaarien virat 31 palkkaluokasta 30:teen, kirjaston- ja arkistonhoitajan virka 33 palkkaluokasta samoin 30:nteen, kaksi toimistoapulaisenvirkaa 39 palkkaluokasta 37:nteen, jolloin toinen niistä samalla muutettiin kirjaajanviraksi, kaikki muut 39 palkkaluokkaan kuuluvat toimistoapulaisenvirat, luvultaan 11, 38 palkkaluokkaan, kaikki 7 41 palkkaluokkaan kuuluvaa toimistoapulaisenvirkaa 40 palkkaluokkaan, vahtimestarinvirka 38 palkkaluokasta 37:nteen ja apulaisvahtimestarin virka 40 palkkaluokasta 39:nteen. Nämä siirrot astuivat voimaan takautuvasti vuoden alusta lukien. Kaupunginhallitus päätti sittemmin, että kirjaajanviran haltijaksi oli siirrettävä toimistoapulainen A. V. Jäppinen ja määräsi myös, että toinen 37 palkkaluokkaan siirretty virka oli toimistoapulaisen, filosofian maisteri L. E. Ruotsalaisen hoitama virka.

Elinkustannusten kallistumisen vuoksi tuli uusi palkkajärjestely syksyllä ajankohdattaiseksi. Koska tämä kuitenkin siirtyi seuraavaan vuoteen, maksettiin joulukuussa kaikille viranhaltijoille palkanlisän ennako, jonka suuruus oli kuudesosa asianomaisen vuoden neljännen vuosineljänneksen ajalta saamasta kokonaispalkasta. Lisäksi maksettiin valtioneuvoston tekemän yleisen palkkapäätöksen perusteella lokakuun 1 p:stä lukien jokaiselle viranhaltijalle, joka oli perheensä pääasiallinen huoltaja, 500 mk:n suuruisen lapsilisä kuukaudessa kustakin hänen elätettävänänsä olevasta alle 17 vuotiaasta lapsesta. Lapsilisää sai 8 tilastotoimiston viranhaltijaa, joilla oli 9 näihin lisiin oikeutettua lasta.

Toimiston johtosääntö. Palkanjärjestelyn yhteydessä tehtyjen virkojen nimitysten muuttamisen johdosta tilastotoimiston johtosääntöön oli tehtävä eräitä muutoksia, jolloin valtuusto käytännöllisistä syistä vahvisti huhtikuun 2 p:nä kokonaan uuden johtosäännön.

Henkilökunta. Koska eräs v:n 1946 joulukuussa 41 palkkaluokan toimistoapulaisenvirkaan valittu henkilö oli kieltäytynyt ottamasta tointa vastaan, julistettiin se haettavaksi. Virkaan valittiin sittemmin rouva S. Kaila, joka huhtikuun 1 p:nä astui virkaansa, jota hän jo oli hoitanut sijaisena vuoden alusta lukien.

Vuoden aikana erosi 39 palkkaluokan toimistoapulainen A.-M. Erwe syyskuun 1 p:stä lukien ja hänen tilalleen valittiin 41 palkkaluokan toimistoapulainen M. S. Sandström (ent. Bruun) marraskuun 1 p:stä lukien. Viimeksi mainitun virkaan valittiin ylimääräinen toimistoapulainen A. A. B. Ahlman v:n 1948 alusta lukien; virkaa hoiti marras- ja joulukuun aikana ylimääräinen toimistoapulainen E. Rydberg.

Apulaisaktuaari K.-E. Forsberg hoiti vuoden aikana ylimääräistä aktuaarinvirkaa; hänen sijaisekseen määrättiin filosofian kandidaatti L. Kivekäs huhtikuun 10 p:stä lukien.

Ylimääräisinä toimistoapulaisina toimivat: neiti A. R. Modig vuoden alusta kuolemaansa saakka helmikuun 9 p:ään, rouva K. Holmberg vuoden alusta huhtikuun 30 p:ään, rouva E. Rydberg maaliskuun 10 p:stä, rouva A. A. B. Ahlman toukokuun 1 p:stä, herra H.

Back kesäkuun 1 p:stä, rouva I. Anijärvi syyskuun 1 p:stä ja rouva S. Österlund syyskuun 8 p:stä. Kuukausipalkalla toimivat eri aikoina mm. rouvat E. Wallinmaa ja A. A. Ahlman sekä herra V. Seliverstoff. Ylimääräisenä vahtimestarina oli koko vuoden K. Hj. Tuominen.

Sairaslomaa saivat: toimistopäällikkö O. Bruun syyskuun 18 p:stä 23 p:ään, aktuaari A. Kytömaa lokakuun 12 p:stä 25 p:ään, kirjaston- ja arkistonhoitaja A. J. Saxén v:n 1946 joulukuun 15 p:stä v:n 1947 tammikuun 15 p:ään, toimistoapulaiset E. H. E. Särkisilta toukokuun 30 p:stä heinäkuun 4 p:ään sijaisenaan toimistoapulainen H. M. Suolahti, jonka virkaa hoiti toimistoapulainen G. M. A. Fontell sijaisenaan ylimääräinen toimistoapulainen A. A. Ahlman syyskuun 4 p:stä 30 p:ään, E. O. E. Renfors huhtikuun 2 p:stä 23 p:ään, H. M. Suolahti syyskuun 1 p:stä lokakuun 18 p:ään, G. M. A. Fontell lokakuun 24 p:stä marraskuun 1 p:ään, E. M. N. Inberg helmikuun 17 p:stä 25 p:ään ja syyskuun 22 p:stä 28 p:ään, L. O. Arjomaa huhtikuun 12 p:stä 19 p:ään, G. L. Holmqvist tammikuun 1 p:stä 31 p:ään ja maaliskuun 1 p:stä heinäkuun 31 p:ään sijaisenaan maaliskuun 10 p:stä lukien ylimääräinen toimistoapulainen E. Rydberg, ylimääräinen toimistoapulainen A. R. Modig tammikuun 1 p:stä helmikuun 9 p:ään, vahtimestari A. A. Gröndahl toukokuun 14 p:stä 27 p:ään, ylimääräinen vahtimestari K. Hj. Tuominen elokuun 15 p:stä 25 p:ään ja siivooja J. Skogberg huhtikuun 15 p:stä 30 p:ään sijaisenaan H. Vaheroja.

Synnytyslomaa nauttivat toimistoapulainen L. O. Arjomaa tammikuun 1 p:stä maaliskuun 6 p:ään sijaisenaan toimistoapulainen A. D. Grönroos, jonka virkaa hoiti rouva E. Wallinmaa, sekä toimistoapulainen B. L. E. Kolula joulukuun 15 p:stä lukien sijaisenaan toimistoapulainen H. M. Suolahti, jonka virkaa hoiti toimistoapulainen G. M. A. Fontell sijaisenaan toimistoapulainen A. Grönroos, jonka virkaa hoiti ylimääräinen toimistoapulainen S. Österlund.

Palkatonta yksityislomaa saivat: aktuaari A. Kytömaa elokuun 4 p:stä 9 p:ään, vs. apulaisaktuaari L. Kivekäs heinäkuun 7 p:stä 20 p:ään, toimistoapulaiset A.-M. Erwe heinäkuun 12 p:stä lokakuun 11 p:ään¹⁾ sijaisenaan toimistoapulainen M. Sandström (ent. Bruun), jonka virkaa hoiti ylimääräinen toimistoapulainen E. Rydberg ja L. O. Arjomaa maaliskuun 7 p:stä 20 p:ään, ylimääräiset toimistoapulaiset K. Holmberg tammikuun 1 p:stä 31 p:ään, E. Rydberg heinäkuun 13 p:stä 26 p:ään, H. Back heinäkuun 10 p:stä 23 p:ään ja A. A. Ahlman heinäkuun 14 p:stä elokuun 11 p:ään sekä ylimääräinen vahtimestari K. Tuominen helmikuun 1 p:stä 13 p:ään ja toukokuun 10 p:stä 17 p:ään.

Toimistoapulainen S. M. Asteljoki määritti kaupunginkaslian elokuun 16 p:n ja joulukuun 31 p:n väliseksi ajaksi; hänen sijaisenaan toimi toimistoapulainen S. Rainio ja tämän sijaisena ylimääräinen toimistoapulainen A. A. Ahlman.

Toimistoapulainen H. Sundholm sai luvan asua edelleen kodissaan Järvenpäässä v:n 1949 loppuun.

Kaupunginhallitus oikeutti toimiston merkitsemään kaksi uutta ylimääräistä toimistoapulaisenvirkaa v:n 1948 talousarvioehdotukseensa.

Toimiston huoneisto. V. 1946 huoneenvuokralautakunta oli määrännyt, että kaksi toimiston huoneistoon kuuluvaa huonetta ynnä eteinen oli luovutettava pois vuokrattaviksi. Tämän johdosta alennettiin toimiston omaan käyttöön jääneen 625 m²:n suuruisen huoneiston vuokra 13 156 mk:aan kuukaudelta toukokuun 1 p:stä 1946 lukien. Kun syksyllä sittemmin määrättiin, että talonmistajille suoritettavat korvaukset marraskuun 1 p:stä lukien oli jaettava varsinaiseen vuokraan, jonka markkamäärä alennettiin 25 %, ja lämmityskustannusten ennakkoon, myönsi kiinteistölautakunta täten nousseiden kokonaiskustannusten suorittamiseksi 1 616 mk:n lisämäärärahan.

Vuoden varrella tilastotoimisto sai lukuisia uusia tehtäviä, jotka pakottivat toimiston lisäämään työvoimaansa. Tämän johdosta ja varsinkin koska käsittelyn alaisiksi otetut v:n 1946 henkikirjoitusta varten poliisilaitokselle lähetetyt henkilökortit vaativat paljon tilaa, toimisto sai syksyllä käyttöönsä kaksi huoneenvuokralautakunnan käytöstä vapautunutta huonetta virastotalossa. Tämän johdosta toimiston tilitysvuokraa tammikuun 1 p:stä 1948 lukien lisättiin 15 108 mk:illa vuodessa, minkä määrän kiinteistölautakunta myönsi.

¹⁾ Rouva Erweelle myönnettiin sittemmin ero virastaan jo syyskuun 1 p:stä lukien; vrt. tämän kert. s. 80.

Toimiston muutettua v. 1939 pois kaupungintalosta oli sen julkaisuvarasto jäänyt toimiston entisiin suojiin kaupunginarkistolle sittemmin luovutettuihin tiloihin. Arkiston vaatimuksesta se kertomusvuoden alussa siirrettiin kaupungintalon entisiin arkistohuoneisiin, jotka arkiston asiakirjojen tultua muualle siirretyiksi olivat vapautuneet. Tämän johdosta toimistolle määrättiin 23 004 mk:n suuruinen tilitysvuokra lämpöineen ja valoineen v:n 1947 alusta lukien; kiinteistölautakunta myönsi vastaavan lisämäärärahan. Sittemmin tämä arkistohuone määrättiin luovutettavaksi painatus- ja hankintatoimiston konttorikoneverstaalle, ja tilastotoimiston julkaisuvarastolle järjestettiin uusi varasto-suoja Sofiankadun 1:ssä; tarkoitukseen kaupunginhallitus myönsi 79 000 mk. Varasto siirrettiin syksyn kuluessa uuteen suojaan, mutta siitä täytyi tällöin tilanpuutteen johdosta karsia tarpeettomiksi käyneitä julkaisuja.

Virka-aika. Kun palkkajärjestelyn yhteydessä oli määrätty, että kaupungin virastojen virka-aikaa oli pidennettävä syyskuun 1 p:n ja toukokuun 31 p:n välisenä aikana, kaupunginhallitus vahvisti toimiston virka-ajan olemaan talvisin klo 8.30—16.30 yhden tunnin aamiastauoin ja lauantaicin ja pyhien aattoina klo 8.30—13.45 ¼ tunnin kahvitauoin, sekä kesäisin klo 8.30—16.00 yhden tunnin aamiaistauoin ja lauantaicin ja pyhien aattoina klo 8.30—12.30 ilman väliaikaa.

Julkaisutoiminta. Toimintavuoden aikana tilastotoimisto julkaisi seuraavat 4 teosta:

Toukok.	31 p:nä	Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja — Statistisk årsbok för Helsingfors stad. 36. 1946/47. XIII + 413 s.
Marrask.	19 p:nä	Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma. 24. 1946. XXXII + 406 s.
»	»	» Kommunal författningssamling för Helsingfors stad. 24. 1946. XXXII + 406 s.
Kesäk.	10 p:nä	Helsingin kaupungin tilasto. VI. Opetuslaitokset. 14. 1942/43. V + 96 + 28 s.

Tilastotoimisto sai kertomusvuonna taistella suuria vaikeuksia vastaan. Latomistyöt veivät kaikissa toimiston käyttämissä neljässä kirjapainossa suhteettoman paljon aikaa, mikä johtui työvoiman, materiaalin ja koneiden puutteesta. Painettaviksi hyväksytyt teokset saatiin vasta useiden kuukausien kuluttua painosta. Mainittakoon tässä, että esim. tilastollisen vuosikirjan latominen ja painattaminen vei ennen sotaa n. 4 kuukauden ajan siten, että ensimmäiset käsikirjoitukset lähetettiin painoon kesälomien jälkeen elokuun puolivälissä ja valmis kirja ilmestyi painosta säännöllisesti joulun aikana. Sodan jälkeen latomistyö on vaatinut kokonaisen vuoden. V. 1947 ilmestyneen vuosikirjan käsikirjoituksia alettiin lähettää painoon ennen kesää 1946, mutta teos saatiin valmiiksi vasta loppukevällä 1947. Tästä on ollut se tuntuva haitta, että vuosikirjassa julkaistut tiedot ennimmäkseen jo sen ilmestyessä ovat vanhentuneet; latomistyön aikana saadaan tosin tuoreita tietoja, mutta valmiiksi ladottuja taulukkoja ei silloin enää voida täydentää, sillä siinä tapauksessa teoksen valmistuminen lykkääntyisi vielä myöhemmäksi.

Lukuisat keskeneräiset teokset olivat v:n 1947 päättyessä työnalaisina. Myöhästymisien johdosta toimiston ja kirjapainojen työtaakka lähivuosina on tuntuvasti lisääntynyt ja julkaisujen saaminen ajankohtaisiksi vaatii suuria ponnistuksia toimiston puolelta.

Kaupunginvaltuuston aikanaan tekemän päätöksen mukaan kunnalliskalenteri on julkaistava joka vuosi, ja latomistyöt ovat säännöllisesti alkaneet tammikuussa kaupunginvaltuuston valittua lautakuntien ja kaupunginhallituksen jäsenet sekä vuositilintarkastajat. Kertomusvuonna päätettiin, että työhön ryhdytään vasta odotettavissa olevan palkkajärjestelyn tultua ratkaistuksi, jotta kaupungin virkojen uusi palkkaluokittelu tulisi kalenterissa huomioon otetuksi. Koska asianomainen paino ei kuitenkaan heti käsikirjoituksen saatuaan ryhtynyt latomistyöhön ja koska lisäksi samassa painossa painettu kunnallinen asetuskokoelma oli keväällä kovin myöhästynyt, toimisto huomasi, ettei ollut toiveita saada kalenteria valmiiksi kesäksi, joten se katsoi aiheelliseksi ehdottaa kaupunginhallitukselle, että teoksen julkaisemisesta kertomusvuonna luovuttaisiin. Tähän kaupunginhallitus suostuikin huhtikuussa.

Valtuuston aikaisemmin mainitun päätöksen mukaan kunnalliskalenteri on julkaittava valtuuston vaalien jälkeisinä vuosina virastojen järjestelyä selostavine tekstiosas-

toineen. Toimisto ryhtyi syksyllä laatimaan tällaisia tekstikappaleita v:n 1948 kalenteria varten ja koetti saada ne ladotuiksi jo syksyllä 1947, mutta sai kokea, ettei paino pystynyt kyllin nopeasti latomaan näitä kappaleita. Kun näin ollen oli todennäköistä, että v:n 1948 julkaisu-toiminta tulisi kohtaamaan suuria vaikeuksia, toimisto katsoi olevansa pakotettu ehdottamaan kaupunginhallitukselle, että teos saataisiin julkaista supistettuna, ilman kyseistä tekstiä. Tähänkin kaupunginhallitus suostui.

Kauppatilaston uusiminen. Kaupunginhallituksen v. 1946 asettama ns. painotuotekomitea oli mietinnössään ehdottanut, että tilastotoimiston toimittama sarjajulkaisu Ulkomaan kauppa ja merenkulun painatuskustannusten vähentämistarkoituksessa supistettaisiin siten, että tuontia ja vientiä esittävät laajat, eritellyt taulukot lyhennettäisiin julkaisemalla niistä ainoastaan eri tavararyhmien ja -alaryhmien luvut. Kaupunginvaltuusto oli puolestaan päättänyt, että komitean ehdottamat supistukset saatiin toteuttaa sen jälkeen kun Helsingin kauppakamari oli antanut lausuntonsa asiasta. Kauppakamari huomautti lausunnossaan, että liike-elämä harvoin tarvitsi paikallista tuontia ja vientiä koskevaa tilastoa ja korosti myös sitä, ettei kyseinen, säännöllisesti myöhästynyt julkaisu täyttänyt ajankohtaisuuden vaatimuksia. Toiselta puolen se asetti kysymyksenalaiseksi, olisiko syytä supistaa tilaston julkaisemista siinä muodossa kuin valtuustolle oli esitetty, sillä ryhmäluvuista ei ollut mainittavaa hyötyä päinvastoin tulisivat tilaston käyttäjät siinä tapauksessa enimmäkseen käyttämään lyhentämättömiä arkistokappaleita. Tämän johdosta kauppakamari, joka oli asiassa käynyt neuvotteluja tilastotoimiston kanssa, ehdotti, että tilaston päätaulukkoissa tavaranimikkeiden tekstit jätettäisiin painattamatta, jolloin ainoastaan nimikkeiden numerot painettaisiin. Tullitariffista ja koko maan kauppavaihtoa koskevasta julkaisusta saataisiin tällöin nimikkeiden sisältö helposti selville.

Kaupungin painatus- ja hankintatoimisto puolestaan ehdotti, että julkaisu kokonaan lopetettaisiin ja sen sijaan julkaistaisiin vuosittain lyhyt, n. 40 sivua käsittävä kertomus kaupungin ulkomaan kaupasta ja merenkulusta, jolloin kuitenkin arkistokappale laadittaisiin entiseen tapaan ja asetettaisiin tietoja tarvitsevien käytettäväksi.

Tilastotoimisto asettui lausunnossaan puoltamaan kauppatilaston supistamista kauppakamarin ehdottamalla tavalla eli siten, että ainoastaan nimikkeiden numerot painettaisiin, mutta että tilastossa muuten julkaistaisiin tietoja kustakin nimikkeestä erikseen. Toimisto huomautti, että jos yksinomaan ryhmätietoja julkaistaisiin, jäisivät kaikki tiedot tuonnin ja viennin paljousmääristä pois, sillä ryhmiin sisältyi erilaisia tavaroita, joiden paljousmääriä ei voitu laskea yhteen, ja tiedot tavarain paljoudesta olivat kuitenkin vertailuissa varsinkin hintavaihtelujen aikana tärkeämmät kuin arvotiedot. Lisäksi tilastotoimisto ehdotti, että koska tilaston käyttö tulisi liian hankalaksi, jos ainoastaan nimikkeiden numerot painettaisiin ja näiden sisältö olisi hankittava muista teoksista, olisi julkaisuun liitettävä täydellinen, kolmikielinen nimikeluettelo, jota voitaisiin painattaa useiden vuosien tarpeita silmällä pitäen. Edelleen toimisto ehdotti, että siirryttäisiin taasen jokavuotisiin julkaisuihin, jotta tilastotiedot olisivat mahdollisimman tuoreet.

Kaupunginhallituksen päätös tehtiin tilastotoimiston ehdotuksen mukaisesti.

Eripainoksia otettiin seuraavista asetuskokoelmassa julkaistuista asetuksista: Pukimäen rakennusjärjestyksestä 200 kpl, Kulosaaren rakennusjärjestyksestä 300 kpl ja ammattiopetuslaitosten ohjesäännöstä 200 kpl. Uusia painoksia otettiin seuraavista asetuksista: kaupunginhallituksen ohjesäännöstä 300 kpl, kaupungin matkustussäännöstä 200 kpl, virkasäännöstä 1 500 kpl, ruiskumaalaamoita varten vahvistetuista paloturvallisuusmääräyksistä 200 kpl, terveydenhoitojärjestyksestä 1 000 kpl ja palojärjestyksestä 1 500 kpl.

Henkikirjoitusta varten käytettyjen henkilökorttien käyttäminen tilastotarkoituksiin. Ennen v. 1946 laativat talonomistajat ja isännöitsijät vuosittain luetteloja taloissaan vuoden vaihteessa asuvista henkilöistä, jotka niiden mukaan merkittiin henkikirjoihin. V:n 1946 henkikirjoitusta varten otettiin käyttöön henkilökortit, jotka perheiden päämiesten tuli täyttää. Kun nämä kortit henkikirjojen valmistuttua kävivät henkikirjoittajalle tarpeettomiksi, luovutettiin ne kaupunginarkistolle säilytettäväksi, ja tarkoituksena lienee ollut, että myös vastaisetkin kortit ainakin muutaman vuoden väliajoin säilytettäisiin. Kun kuitenkin osoittautui, että näiden korttien avulla oli mahdollista laatia tilastoa eri alueiden väkiluvusta ja varsinkin kullakin alueella asuvien ikä-

ryhmyksestä, ja kun useat kunnalliset virastot kipeästi tarvitsivat tällaisia tietoja, varsinkin liitosalueelta, tilastotoimisto lainasi kyseiset kortit, joita oli n. 360 000, ja ryhtyi käsittelemään niitä. Kaupunginhallitukselta anottiin tarkoitukseen 82 000 mk:n määrärahaa. Toimisto sai oikeuden käyttää tilapäisen työvoiman määrärahaansa tarvittavien kahden apulaisen palkkaamiseen viiden kuukauden aikana ja sen tuli aikanaan anoa asianomaista määrärahan ylitysoikeutta. Työ osoittautui kuitenkin huomattavasti vaikeammaksi ja enemmän aikaa vieväksi kuin alusta pitäen oli otaksuttu. Mm. oli kaikki kortit, jotka henkikirjoittajan toimistossa oli säilytetty aakkosjärjestyksessä, järjestettävä uudelleen kaupunginosittain ja alueittain, mikä varsinkin Malmin ja Tapanilan järjestämättömään asutukseen nähden oli sangen vaivalloista. Tämän johdosta työ ei vuoden varrella valmistunut, mutta tietoja eri alueilla asuvista eri-ikäisistä lapsista voitiin kuitenkin antaa mm. lastentarhojen tarkastajalle, kansakoulujen tarkastajille ja terveydenhoitolääkäreille.

Vuokratiedustelu. Sosiaaliministeriön sosiaalinen tutkimustoimisto oli ehdottanut, että uusi vuokratiedustelu suoritettaisiin marraskuussa, jolloin tutkittaisiin vuokrataso ennen lokakuun 1 p:ää voimaan tullutta vuokrien järjestelyä samoissa 1—3 huoneen ja keittiön käsittävissä vuokratuissa asuinhuoneistoissa, joista tietoja oli kerätty v. 1941 sekä lisäksi kaikissa v. 1946 ja 1947 valmistuneissa taloissa sijaitsevilla samansuuruisissa vuokratuissa asuinhuoneistoissa. Tilastotoimisto oli puolestaan sitä mieltä, että ensi sijassa oli tutkittava uudet vuokrat lokakuussa tapahtuneen järjestelyn jälkeen, ja huomautti, että tiedustelu olisi mikäli mahdollista siirrettävä joulukuuhun, koska järjestelyn aiheuttamat toimenpiteet, so. ennakolta maksettavien lämmityskustannusten irrottaminen entisestä kokonaisvuokrasta, varmasti tulisi viemään paljon aikaa. Tiedustelun toimittaminen voitaisiin kuten aikaisemminkin antaa tilastotoimiston tehtäväksi. Kaupunginhallitus päätti toimiston ehdotuksen mukaisesti ilmoittaa sosiaaliselle tutkimustoimistolle, että kaupunki puolestaan suostui toimittamaan ehdotetun tiedustelun ja esitti samalla toivomuksen, että tiedustelu ulotettaisiin myös liitosalueelle. Tilastotoimiston käytettäväksi asetettiin 90 000 mk:n suuruinen määräraha.

Vuokratiedustelu suoritettiin sittemmin joulukuun aikana, jolloin 27 tilastotoimiston palkkaamaa henkilöä keräsi sosiaaliministeriön laatimalle kaavakkeelle tiedot entisistä vuokratiedustelun alaisista huoneistoista ja sen lisäksi edustavia tietoja useista liitosalueen tiheimmin asutuista keskuksista sekä vielä kaikista Kanta-Helsingissä ja liitosalueella v. 1946 ja 1947 valmistuneista uusista vuokrahuoneistoista. Täytetyt kaavakkeet, yhteensä 8 324, tarkastettiin ja lajiteltiin tilastotoimistossa ja lähetettiin vuoden vaihteessa sosiaaliseen tutkimustoimistoon, jonka sopimuksen mukaan oli suoritettava aineiston tilastollinen käsittely.

Verotilastot. V. 1946 oli v:n 1944 kunnallisverotilastoa varten perforoitu reikäkortteja, jotka oli käsitelty Hollerithkoneiden asioimiston konttorissa. Kertomusvuoden alussa voitiin saatujen koneliuskojen avulla laatia v:n 1947 tilastolliseen vuosikirjaan otettavat taulukot fyysisistä ja juriidista henkilöistä erikseen. Vastaavat taulukot laadittiin myös liitosalueen kuntien kunnallisverotuksesta, vaikka niitä ei julkaistukaan, sillä täten saadun numeroaineiston avulla voidaan aikanaan verrata seuraavaa käsiteltyä kunnallisverotilastoa, joka tällöin tulee kohdistumaan laajennettuun kaupunkiin, v:n 1945 tilaston vastaavalta alueelta.

Tilastollisen päätoimiston kanssa oli tehty sopimus v:n 1945 valtionverotilastoa varten tarvittavien tilastokorttien perforoimisesta, tabuloinnista ja taulukkojen laatimisesta, jolloin tilastotoimisto oli sitoutunut osallistumaan työn aiheuttamiin kustannuksiin kuten v:n 1946 vuosikertomuksessa on tarkemmin selostettu. Vuoden varrella saatiin kyseiset työt suoritetuiksi alkuvuoden ja kesän kuluessa ja syksyllä saatiin tilastotoimistossa ryhtyä viemään tietoja lopullisiin taulukkoihin, jotka sittemmin julkaistiin v:n 1948 tilastollisessa vuosikirjassa.

Tilastollisen päätoimiston kanssa käytiin jälleen neuvotteluja v. 1948 suoritettavista verotilastotiedoista ja sovittiin, että tällöin käsiteltäisiin v:n 1946 tuloista valtionverotuksessa verotettuja. Työ oli tällä kertaa suoritettava kokonaan päätoimiston johdolla ja sen henkilökunnan toimesta, jolloin päätoimisto tulisi huolehtimaan reikäkorttien lävistämisestä, tabuloinnista ja taulukkojen laatimisesta sekä antamaan tilastotoimistollisen haluamat taulukot. Tilastotoimisto puolestaan sitoutui osallistumaan työn aiheuttamiin kustannuksiin maksamalla päätoimiston määräämille apulaisille palkkamäärät

jotka vastaisivat kaupungin palkkaluokittelun silloisen 40 palkkaluokan mukaan suoritettavaa palkkaa kahdentoista kuukauden aikana eli yhteensä 98 400 mk. Lisäksi toimisto tulisi osallistumaan reikäkorttien hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Tilastotoimiston antama apu muille kunnallisille elimille. Kaupunginreviisori oli v:n 1946 tilintarkastuskertomuksessaan huomauttanut, etteivät kaupunginlaitokset olleet riittävässä määrin käyttäneet hyväkseen tilastotoimiston ammattitaitoista ja koneellista apua, sekä ehdottanut, että tilastotoimistolle annettaisiin tehtäväksi selvittää, missä määrin oli mahdollista laajentaa toimiston antamaa apua laitosten ja virastojen toimintaa varten tarvittavien numerosarjojen hankkimisessa ja käsittelyssä. Tästä kaupunginreviisori ilmoitti tilastotoimistolle mainiten samalla, että revisiotoimisto oli kiinnostunut mm. saamaan tilastotoimistolta apua kaupungin maatalouden kannattavaisuuden tutkimisessa ja kansakoulujen taloustoiminnan selvittämisessä.

Vastauksessaan tilastotoimisto ilmoitti, että se aina oli katsonut tehtäviinsä ja velvollisuuksiinsa kuuluvan kaupungin eri elinten avustamisen hankkimalla niille tilastoaineistoa, laatimalla niiden tarvitsemat tilastotaulukot ja kirjoittamalla osia niiden vuosikertomuksista, mikäli sellaista apua siltä pyydettiin. Ammattivirastona toimistolla oli parhaat edellytykset saada näiden elinten käyttämät tiedustelu- ja kyselykaavakkeet sopivaan ja käytännölliseen asuun ja kykeni käsittelemään hankittua aineistoa paremmin ja halvemmin, tarpeen vaatiessa tilastokoneita käyttämällä, kuin virastojen ja laitosten omat tilastotehtäviin tottumattomat toimistoapulaiset. Toimisto luetteli siihen aikaan kaupungin eri virastoille ja laitoksille suorittamansa työt ja ilmoitti, että se oli valmis tilauksesta, mieluummin kirjallisesti, ottamaan vastaan uusiakin tehtäviä, jolloin se, jos oli kysymys pitkäaikaisista ja monimutkaisista tutkimuksista, joiden kustantaminen sen käytettävissä olevilla varoilla ei ollut mahdollista, itse voisi kääntyä kaupunginhallituksen puoleen anomalla tarkoitukseen tarvittavaa määrärahaa. Myös revisiotoimisto voisi saada haluamaansa apua.

Sittenmin kaupunginhallitus vaati tilastotoimistolta lausunnon tilintarkastuskertomukseen sisältyvän kyseisen kohdan johdosta. Toimisto toisti lausunnossaan ylempänä selostettuja näkökohtia, ehdottaen lopuksi, että kaupungin virastoja ja laitoksia kehoitettaisiin harkitsemaan, voidaanko eräitä niiden suorittamia tilasto- ym. töitä siirtää tilastotoimistolle sekä myönteisessä tapauksessa sopimaan tästä toimiston kanssa.

Uuden väestöprognosin laatiminen. Kaupunginreviisori oli kaupunginhallitukselle lähettämässään kirjelmässä huomauttanut, että kaupungin eri virastoissa ja laitoksissa suoritettiin laskelmia kaupungin vastaisesta väkiluvusta, jotta niissä voitaisiin valmistautua kaupungin vastaisen kehityksen varalle, sekä esittänyt toivomuksenaan, että tilastotoimisto saisi tehtäväksi laatia uuden väestöprognosin kaupungin kunnallistoimintaa varten. Asiasta antamassaan lausunnossa tilastotoimisto ilmoitti, että se oli tiedustellut eri kunnallisilta laitoksilta, olivatko ne suorittaneet kaupunginreviisorin mainitsemia laskelmia ja voitaisiinko nämä uskoa tilastotoimiston suoritettavaksi. Vastauksista ilmeni, etteivät laitokset yleensä olleet laatineet väestön vastaista kehitystä koskevia laskelmia sekä että ne ensi sijassa halusivat tietoja eri alueilla asuvan väestön suuruudesta sekä siitä, kuinka suureksi niiden väkiluku tulisi nousemaan kun ne olivat täyteen rakennetut; sitä vastoin eivät laitokset yleensä olleet kiinnostuneet väestön ikä-, sukupuoli-, kieli- tai ammattiryhmytyksestä. Toiselta puolen olivat koulu- ja terveydenhoitoviranomaiset jo aikaisemmin pyytäneet tilastotoimistolta tietoja eri alueilla asuvien ryhmytyksestä iän ja äidinkielen mukaan, voidakseen muodostaa sopivia koulu- ja terveydenhoitopiirejä. Toimisto oli puolestaan sitä mieltä, että kyseiset laskelmat ja väestöprognosit olisi keskitettävä, jotta välttyttäisiin kaksinkertaiselta työltä ja että tämä työ uskottaisiin tilastotoimistolle, jossa kaikki saatavissa olevat väestötiedot olivat käytettävissä.

Tilastotoimisto oli v:stä 1941 lukien laatinut vuosittain yksityiskohtaista tilastoa kunkin, kaupungin alueella toimivan seurakunnan kirjoissa olevan väestön muutoksista ja täten oli saatu aikaan mm. tilasto kaupungin virallisen väestön ikäryhmytyksestä erikseen kultakin syntymävuosiryhmältä, ja samalla oli myös saatu tietoja kuhunkin ikäryhmään kuuluvien henkilöiden ryhmytyksestä äidinkielen mukaan, vaikka liitosalueen kaksikieliset seurakunnat tässä kohden olivatkin aiheuttaneet eräitä vaikeuksia. Nämä tiedot koskivat kuitenkin vain kaupungin aluetta kokonaisuudessaan; vaikka seurakunnat kyllä muodollisesti ovat alueellisia, eivät seurakuntalaiset kuitenkaan muuttaessaan toisen seurakunnan alueelta toiselle ota säädettyä muuttotodistusta. Tilastotoimisto oli sen vuoksi

ryhtynyt laatimaan tilastoa kaupungin eri alueilla asuvien ikäryhmyksestä käyttämällä v:n 1946 henkikirjoitusta varten laadittuja henkikirjoituskortteja, mikä työ v:n 1947/48 vaihteessa vielä oli keskeneräinen. Täten saadun tilaston avulla oli mahdollista ilmoittaa tietoja haluaville väestön v:n 1946 ikäryhmitys erikseen kaupunginosittain ja vastaavien alueiden mukaan sekä myös laatia koko kaupungin aluetta koskevia väestöprognoseja. Sitä vastoin oli mahdotonta laatia laskelmia eri kaupunginosien vastaisesta kehityksestä, sillä niihin tarvittiin tietoja nykyään rakentamattomien alueiden suunnitellusta vastaisesta käytöstä, so. tuleeko alue käytettäväksi teollisuutta vai asutusta varten ja saadaanko sinne rakentaa monikerroksisia vuokrataloja tai onko se varattu omakotitaloja varten. Ennenkuin näitä alueita koskeviin prognoosilaskelmiin voitiin ryhtyä, oli ensin asemakaavaviranomaisilta saatava tietoja alueiden tulevasta käytöstä.

Tilastotoimisto ehdotti, että kaupunginhallitus kehoittaisi tilastotoimistoa jatkamaan kaupungin koko väestön vastaista kehitystä koskevia prognoosilaskelmia ja kehoittaisi niitä kaupungin viranomaisia, jotka olivat väestöpronoosien tarpeessa, kääntymään tilastotoimiston puoleen, sekä kehoittaisi tilastotoimistoa ja kiinteistötoimistoa ryhtymään yhteistyöhön, jotta saataisiin aikaan kaupungin laitosten tarvitsemat, kaupungin eri osia koskevat prognoosit. Tähän kaupunginhallitus suostui.

Tietojen ja selvitysten antaminen viranomaisille ja yksityisille. Kuten aikaisempinakin vuosina tilastotoimisto sai kuukausittain sosiaaliministeriön sosiaaliselta tutkimustoimistolta tietoja elintarvikkeiden hinnoista ja elinkustannusindeksistä, joista lähetettiin jäljennökset niitä haluaville kunnallisille elimille. Tilastoa laivaliikenteestä laadittiin kuukausittain käyttämällä satamalaitoksen päiväkirjoja, ja tiedot lähetettiin satamaviranomaisille sekä Brysselissä olevalle Institut International du Commerce nimiselle laitokselle. Huolto- ja lastensuojelulautakunnille lähetettiin niiden vuosikertomuksia varten tarvittavat, huolto- ja lastensuojeluvirastoissa täytetyistä, avustettujen henkilökorteista saadut tilastotiedot yhteiskunnallista huoltoa v. 1946 saaneista henkilöistä ja alkoholisteista sekä lastensuojelulautakunnan valvonnan alaisista lapsista. Sosiaaliministeriön sosiaaliselle tutkimustoimistolle lähetettiin vastaavat tiedot virallista tilastoa varten. Samalle toimistolle lähetettiin neljännesvuosittain tietoja rakennustoiminnasta kaupungissa, joihin nyt sisältyi myös liitosalueen rakennustoiminta. Kansakoulujen tarkastajille annettiin toimiston keräämiä kansakouluoppilaita koskevia tilastotietoja kouluhallitukselle ja tilastolliselle päätoimistolle lähetettäväksi. Rakennustoimistolle toimitettiin tietoja eri viemärimisalueiden väkiluvusta, kiinteistötoimistolle tietoja kaupungin henkikirjoitetusta väestöstä kortteleittain sekä Helsingin ja sen ympäristön aluesuunnitelmalaitolle tietoja eräiden kaupungin ympäristökuntien henkikirjoitetusta väkiluvusta usean vuoden ajalta kylittäin; viimeksi mainitut tiedot toimisto hankki vanhoista henkikirjoista, jolloin aluesuunnitelmalaitto korvasi työn aiheuttamat kustannukset. Uudenmaan lääninhallitukselle toimitettiin eräitä sen vuosikertomusta varten tarvittavia tilastotaulukkoja, Vakuutusyhtiö Pohjolalle tietoja tapaturman varalta vakuutettujen työntekijäin lukumäärästä ja heidän työansioistaan, sekä Tukholman kaupungin tilastokonttorille Helsinkiä koskevat tiedot Pohjoismaiden suurkaupunkien yhteistä, näiden vuosikirjoissa julkaistavaa tilastoa varten. Tilastolliselle päätoimistolle lähetettiin tavanmukainen kaupungin raha-asioita v. 1946 koskeva tilasto sekä tilastotoimiston keräämät tilastotiedot yleishyödyllisistä rahastoista v. 1946. Valtiokalenterin toimitukselle lähetettiin luettelo siihen otettavista kaupungin virastoista ja niiden viranhaltijoista. Lontoossa ilmestyvää Stock Exchange Yearbook nimistä vuosikirjaa varten lähetettiin eräitä tietoja kaupungin ulkomaan rahassa ottamista lainoista. Tampereen kaupunginaktuaarille toimitettiin eräitä tietoja tilastollisen vuosikirjan kustannuksista sekä eräille yksityishenkilöille ulkomailla heidän pyytämänsä tiedot. Kuten ylempänä jo mainittiin, tilastotoimisto laati eräiden kunnallisten virastojen pyynnöstä yhdistelmiä, jotka osoittivat väestön ja varsinkin lasten ikäryhmyksen määrättyissä kaupungin liitosalueen osissa. Lisäksi annettiin useille muille viranomaisille ja yksityisille henkilöille pienehköjä tietoja, ilmoituksia ja selvityksiä.

Erinäiset muut toimenpiteet. Koska kaupungin viranomaiset esityslistoissa ja asiakirjoissa käyttivät omia laatimiaan, useinkin mielivaltaisesti keksittyjä lyhennyksiä, tilastotoimisto, joka oli sitä mieltä, että tässä kohden oli saatava aikaan yhtenäisyyttä ja että lyhennykset, mikäli niitä käytettiin, olisi laadittava määrättyjä suuntaviivoja noudattaen, kääntyi Suomalaisen kirjallisuuden seuran kielitoimiston puoleen pyytäen siltä lausuntoa

asiasta, sekä lähetti sittemmin esityksen kaupunginhallitukselle. Tämä kuitenkin palautti asian tilastotoimistolle täydellisen perustellun ehdotuksen laatimista varten.

Tilastotoimisto esitti kaupunginhallitukselle, että ikäkorotusten myöntäminen viranhaltijoille olisi alistettava palkkalautakunnan ratkaistavaksi ainoastaan silloin, kun heille ensimmäisen kerran myönnettiin ikäkorotus, mutta että kassa- ja tilivirastot oikeutettaisiin tämän päätöksen perusteella automaattisesti maksamaan seuraavat ikäkorotukset, sen mukaan kuin asianomaiset tulivat niihin oikeutetuiksi. Kaupunginhallitus lähetti asian virkasääntökomitealle käsiteltäväksi virkasäännön muuttamisen yhteydessä.

Tilastotoimiston toimistopäällikkö sai tehtäväkseen laatia lyhyen esityksen kaupungin kunnallishallinnon järjestelystä, se painettaisiin sittemmin englannin ja ruotsin kielillä ulkomaalaisille vieraille jaettavaksi.

Menot ja tulot. Oheinen taulukko osoittaa, missä määrin tilastotoimistolle myönnettyjä määrärahoja käytettiin:

Talousarvion momentti- nimike	Määrärahat talousarvion mukaan, mk	Siirto- ja lisä- määrärahat, mk	Yhteensä käytettävissä olevia varoja, mk	Menot tilien mukaan, mk	Määrärahan säätö (+) tai ylitys (-), mk
Sääntöpalkkaiset virat	1 115 653	1) 3 667 489	4 783 142	4 783 142	—
Tilapäistä työvoimaa	750 840	2) 31 867	782 707	5) 944 904	6) —162 197
Vuokra	157 800	3) 42 836	200 636	200 708	— 72
Valaistus	12 000	—	12 000	6 473	+ 5 527
Siivoaminen	12 000	—	12 000	27 512	6) — 15 512
Painatus ja sidonta	1 900 000	4) 47 625	1 947 625	1 326 712	7) +620 913
Tarverahat	95 000	—	95 000	128 481	6) — 33 481
Vuokratiedustelu.....	—	90 000	90 000	79 000	+ 11 000
Yhteensä	4 043 293	3 879 817	7 923 110	7 496 932	+426 178

Talousarvioon sisältyvät määrärahat olivat 4 043 293 mk, johon oli lisättävä edellisestä vuodesta siirtynyt painatus- ja sitomismäärärahan käyttämätön osa, 47 625 mk. Asianomaisilta tileiltä myönnettiin sairaus- ja synnytyslomasijaisten palkkaamiseen yhteensä 71 907 mk. Vuokratiedustelun toimittamista varten kaupunginvaltuusto myönsi ylimääräisen määrärahan, 90 000 mk. Uuden julkaisuvarastosuojan vuokraan, samoin kuin toimistohuoneiston korotettuun vuokraan, kiinteistölautakunta myönsi yhteensä 42 836 mk. Kaupungin viranhaltijoille myönnettiin vuoden varrella palkankorotuksia, minkä johdosta sääntöpalkkaisten virkojen tilille siirrettiin yhteensä 3 597 449 mk. Toimiston lisääntyneiden töiden johdosta sekä toimiston ulkopuolella tehdyn työn korvausmäärien nousun takia toimisto anoi ja sai kaupunginvaltuustolta oikeuden ylittää tilapäisen työvoiman määrärahaa 200 000 mk:lla; kun sittemmin joulukuussa oli maksettava odotettavan palkankorotuksen ennakko, toimiston täytyi ilmoittaa, että tätä ylitysoikeutta olisi lisättävä 30 000 mk:lla, jolloin kaupunginhallitus päätti, että mainittu summa oli siirrettävä kalliinajanlisäyksiä ja palkankorotuksia varten varatusta määrärahasta. Kohonneiden kustannusten takia kaupunginvaltuusto lisäksi myönsi tilastotoimistolle oikeuden ylittää siivoamis- ja tarverahojen määrärahoja.

Menoja oli yhteensä 7 496 932 mk; seuraavaan vuoteen siirrettiin painatustöiden myöhästymisen johdosta painatusmäärärahan käyttämätön osa, 620 913 mk.

Toimiston tulot myydyistä julkaisuista olivat 37 668 mk.

Talousarvioehdotus. Tilastotoimiston laatima v:n 1948 talousarvioehdotus päättyi 9 219 578 mk:aan. Kaupunginhallitus poisti siitä v:n 1948 tilastollista vuosikirjaa varten varatun määrärahan, 400 000 mk, minkä lisäksi sääntöpalkkaisille viranhaltijoille maksettavat palkat tarkistettiin. Tämän jälkeen valtuuston hyväksymä talousarvio päättyi 8 788 758 mk:aan. Edellisen vuoden talousarvioon verrattuna toimiston määrärahat olivat

1) Siitä 3 597 449 mk palkankorotuksiin ja 70 040 mk sairaus- ja synnytyslomasijaisten palkkaamiseen. — 2) Siitä 30 000 mk kohonneiden palkkojen maksamiseen sekä 1 867 mk sairauslomasijaisten palkkaamiseen. — 3) Siitä 23 004 mk uuden julkaisuvarastosuojan tilitysvuokran maksamiseen ja 19 832 mk toimistohuoneiston vuokratilaukseen. — 4) Siirretty v:sta 1946. — 5) Lisäksi 13 615 mk Helsingin kaupungin ja sen ympäristön aluesuunnitelmaliiiton laskuun tehtyjen töiden johdosta; korvaus saatu liitolta v. 1947 ja 1948. — 6) Kaupunginvaltuuston sallima ylitys. — 7) Siirrettiin v:een 1948.

nousseet enemmän kuin kaksinkertaisiksi, mutta tämä johtui suurelta osalta kalliinajanlisäysten poistamisesta ja uusien peruspalkkojen vahvistamisesta.

Kalustohankinnat. Karttatelineen hankkimista varten kaupunginhallitus myönsi 14 792 mk:n suuruisen määrärahan sekä edelleen kuuden pöydän, kuuden tuolin ja kolmen pöytälamppun hankkimiseen 40 434 mk. Tilastotoimisto esitti, että sille hankittaisiin kaksi uutta yhteenlaskukonetta ja yksi kertolaskukone; yhteenlaskukone saatiin 44 030 mk:n hinnasta, mutta ostolupia ei saatu muita koneita varten.

Lähetysten lukumäärä oli 1 998; niistä oli lähetettyjä kirjeitä 1 107 ja jaettuja julkaisuja 891. Vuoden aikana voitiin uudelleen ryhtyä sodan aikana keskeytyneeseen julkaisujen vaihtoon useiden ulkomaiden tilastovirastojen kanssa.

Kirjasto lisääntyi 458 numerolla.
